

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปรากฏการณ์ทางสังคมลักษณะหนึ่งที่กำลังปรากฏอยู่โดยทั่วไป ทั้งในสังคมระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ จนถึงระดับท้องถิ่น คือภาวะแห่งความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Conflict) บางครั้งมีประเด็นกว้างระดับโลก เช่น การใช้เชื้อเพลิงทางสิ่งแวดล้อม เป็นข้อกีดกันทางการค้า จนถึงประเด็นระดับท้องถิ่น เช่นการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ซึ่งใช้ประโยชน์ร่วมกัน พัฒนาการแห่งความขัดแย้งดังกล่าว มีการปรับเปลี่ยนไปจนเป็นผลถึงความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในวงกว้างออกไปทุกขณะ และนับวันจะเกิดผลกระทบในเชิงซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

รัฐบาลในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย กำลังประสบกับปัญหาความยากลำบากต่อการตัดสินใจในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรภายในดินแดนของตน เนื่องจากมักจะมีประเด็นโต้แย้งจากกลุ่มผู้ที่ไม่เห็นด้วยต่อการจัดการของรัฐบาลในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศอยู่เสมอ ยิ่งเมื่อเป็นกรณีที่มีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การวางแผนนโยบายด้านการพลังงานที่ต้องใช้พื้นที่ป่ามาก มักได้รับการโต้แย้งจากกลุ่มผู้นุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะกลุ่มชนท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัจจัยกระตุ้นให้เกิดแนวคิดโต้แย้งจนเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม ก็เนื่องมาจากพัฒนาการของมนุษย์และชุมชน ที่ได้สังเกตเห็นถึงผลกระทบอันเกิดจากปัญหาด้านการใช้ทรัพยากรของมนุษย์อย่างเสียหายในอดีตที่ผ่านมา ทำให้ภาวะปัจจุบันมนุษย์จะต้องเผชิญหน้ากับปัญหาในการดำรงชีวิตอันเนื่องมาจากสภาวะธรรมชาติที่แปรปรวนไป เช่น ปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง มลพิษ ความยากจน การขาดแคลนทรัพยากรในการผลิตอาหาร เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว แนวคิดของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยก็เป็นที่ไปในแนวทางที่จะให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของมนุษย์ และมีโอกาสในการใช้อำนาจการปกครองที่เป็นของประชาชนโดยสมบูรณ์ ให้ความสำคัญกับกลุ่มหลากหลายในสังคม ภายใต้แนวคิดแบบ “พหุนิยม” ทำให้เกิดโอกาสในการรักษาสีทึบขั้นพื้นฐานมากยิ่งขึ้น เช่น สิทธิการไม่เชื่อฟังรัฐในกรณีเห็นว่ารัฐดำเนินการไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่สอดคล้องกับความต้องการทางสังคม สิทธิในการรับรู้ต่อการดำเนินการของรัฐ และมีโอกาสที่จะเรียกร้องให้รัฐเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินการ

ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของพลเมืองได้ ตลอดจนมีสิทธิที่จะเรียกร้องและมีการนำเอาวิธีการเรียกร้องได้แย้งมาดำเนินการให้มีผลต่อการกดดันรัฐบาลมากยิ่งขึ้น

ในขณะที่การรักษาสภาพศูนย์กลางอำนาจรัฐภายใต้เหตุผลเพื่อความมั่นคงทางการเมืองและพันธะของความเป็นรัฐบาล รัฐบาลเองย่อมมีเหตุผลอย่างสมบูรณ์ในอันที่จะทรงไว้ซึ่งอำนาจในการจัดการ “ทรัพยากร (Resources)” ตามแนวคิดแห่งความเป็น รัฐชาติ (State) ที่รัฐชาตินั้นจะต้องมี “อธิปไตย (Sovereignty)” เหนือดินแดน (Territory) ซึ่งเป็นดินแดนที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นปัจจัยที่มีคุณค่าต่อความเป็นรัฐชาตินั้น ๆ รัฐบาลโดยทั่วไปจึงกำหนดทิศทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยการวางเป็นนโยบายการจัดการเอาไว้เพื่อผลโดยรวมต่อการทำนุบำรุงรัฐชาติให้ดำรงอยู่ได้ตลอดไป

ดังนั้น “สิทธิของพลเมือง” ในรัฐประชาธิปไตย กับ “อำนาจรัฐ” จึงมักเกิดกรณีที่ขัดแย้งกันอยู่เสมอ โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ในประเทศอื่น ๆ รัฐบาลจะประสบกับปัญหาถูกโต้แย้งจากประชาชนในการจัดการต่อทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันออกไป แต่สำหรับประเทศไทย ปัญหาเรื่องการจัดการต่อพื้นที่ป่าจะเป็นประเด็นที่สำคัญทางการเมือง และขยายผลเป็นวงกว้างอยู่เสมอ

ภายใต้แนวคิด พหุสังคม ที่ให้ความสำคัญต่อความหลากหลายของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม การรวมตัวเป็น “องค์กรเอกชน (Non – Governmental Organizations)” เพื่อแสดงบทบาทที่เป็นกลุ่มก้อนของพลเมืองในสังคม กำลังปรากฏขึ้นอย่างมาก การรวมตัวของประชาชนเกิดขึ้นเพื่อ “สิทธิของพลเมือง” จะต้องมีพลังมากพอ เพื่อจะได้แย้งหรือต่อรองกับอำนาจรัฐ ให้มีผลในทางปฏิบัติที่จริงจังนั้น เป็นหลักการอันพึงปฏิบัติได้อย่างชอบธรรมในสังคมประชาธิปไตย บทบาทขององค์กรเอกชน หรือ NGOs จึงสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมทั้งในระดับโลกและในประเทศไทยเอง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังมีการพัฒนาทางการเมืองการปกครองให้เข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วม ตามพื้นฐานความคิดทางการเมืองการปกครองของประเทศปัจจุบันจึงสามารถพบเห็นการรวมตัวเป็นกลุ่มของประชาชน เรียกร้องกดดันให้รัฐบาลมีนโยบายตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ ซึ่งปรากฏเป็นข่าวสำคัญตามสื่อมวลชนอยู่เสมอและเป็นเรื่องสำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจกันเป็นอย่างมาก ประเด็นสำคัญอันหนึ่งที่กลุ่มประชาชนเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินนโยบายตอบสนอง คือประเด็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ ซึ่งรวมถึงการจัดการเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินในผืนป่านั้นด้วย การรวมตัวเพื่อเรียกร้องหรือโต้แย้งค่อนนโยบายการจัดการป่าของรัฐนั้น ส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงจากกลุ่มประชาชนรวมตัวกันเอง แต่มักจะมีองค์กรเอกชนในชื่อต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในเชิงเป็นตัวกลางประสานการจัดตั้งกลุ่ม กำหนดทิศทางและรูปแบบในการประท้วงหรือการเจรจาต่อรองซึ่งมีตั้งแต่

การยื่นหนังสือประท้วง การเดินขบวนไปรวมกลุ่มยังรัฐสภา การปิดล้อมสถานที่ราชการ การปิดกั้น การจลาจลถนนสายสำคัญ เป็นต้น

การดำเนินวิธีการต่าง ๆ ในการกดดันรัฐบาลเพื่อให้หันมาสนใจข้อเรียกร้องของประชาชน โดยการนำขององค์กรเอกชนถือได้ว่าเป็นการเรียกร้องตามสิทธิในระบอบประชาธิปไตย และเป็นส่วนหนึ่งของการทำหน้าที่ในระบบการเมืองในส่วนของกรรมาธิการ “ปัจจัยนำเข้า” เข้าสู่ระบบการเมืองเพื่อให้ระบบการเมือง (Political System) ทำหน้าที่แปรรูปความต้องการของประชาชนให้ออกมาเป็นนโยบาย หรือเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ออกไปแล้วแต่เกิดผลกระทบต่อประชาชนนั้นเสียใหม่ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาทางการเมืองที่สำคัญของประเทศไทย ที่นับได้ว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และเป็นไปตามหลักการของการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้นนั้นเป็นอุปสรรคสำคัญต่ออำนาจการตัดสินใจของรัฐบาลที่มีแนวทางการดำเนินการทางนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่องหลาย ๆ รัฐบาลที่ผ่านมา

โดยเฉพาะนโยบายด้านการจัดการป่าของประเทศไทยเริ่มต้นโดยการจัดการป่าเพื่อผลทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ได้มีการเริ่มวางระเบียบการให้สัมปทานป่าไม้เพื่อจัดซื้อพิพาทของเจ้านายฝ่ายเหนือกับบริษัทรับสัมปทานจากต่างชาติ จนมีการตั้งกรมป่าไม้เป็นแห่งแรกในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2439 และได้มีพัฒนาการผ่านมาโดยมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นอีกมากมาย จนถึงยุคปัจจุบัน มีการใช้ความรู้ด้านนิเวศวิทยาเข้ามาเป็นหลักสำคัญประกอบในการจัดการป่า โดยคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม ผลทางเศรษฐกิจ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของประชากรของประเทศ ซึ่งวิธีการในการดำเนินนโยบายการจัดการป่าของรัฐนั้นยังกระทำในระบบรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง และใช้อำนาจรัฐในการดำเนินการตามนโยบายอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

ความสัมพันธ์ต่อทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนและรัฐมีความแตกต่างกัน จึงนำไปสู่สภาวะซึ่งเรียกว่า ความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Conflict) ซึ่งหมายถึง ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่เกิดจากการเป็นเจ้าของหรือไม่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์และการใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ สภาวะความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวปัจจุบันกำลังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศเพราะประชาชนกำลังเข้ามาทวงถามสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือมีส่วนต่อการกำหนดนโยบายการจัดการป่าซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิประโยชน์ของประชาชนทั้งในด้านที่อยู่อาศัยพื้นที่เกษตรกรรม และสาธารณสุขประโยชน์อื่น ๆ ในขณะที่รัฐบาลจำเป็นต้องรักษาสถานภาพทางการเมือง สังคม และการจัดสรรผลประโยชน์ให้เกิดความเป็นธรรมต่อประชากรโดยรวม ตามพันธระของความเป็นรัฐบาล

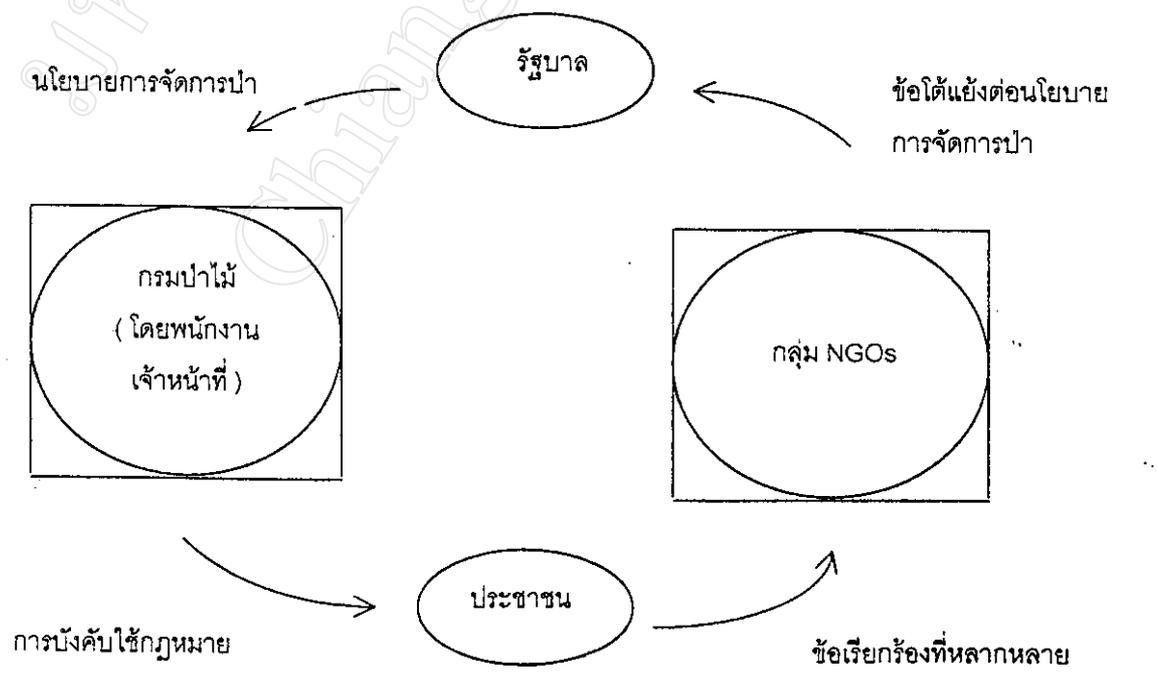
การดำเนินนโยบายการจัดการป่าของรัฐจะกระทำโดยผ่านส่วนราชการที่รับผิดชอบสำคัญคือกรมป่าไม้ในฐานะที่เป็นกรมที่มีภารกิจดูแลด้านการควบคุมผลประโยชน์จากทรัพยากร

ธรรมชาติของรัฐอันประกอบด้วย ต้นไม้ ผืนแผ่นดินที่เป็นป่า ตลอดจนทรัพยากรทุกประการในผืนป่านั้นด้วย ส่วนราชการนี้จึงมีบทบาทสำคัญที่จะอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างอำนาจรัฐ กับสิทธิของพลเมือง การดำเนินการต่าง ๆ ของกรมป่าไม้จึงจะต้องเผชิญหน้ากับการโต้แย้งอำนาจรัฐของพลเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และบทบาทของกรมป่าไม้ในฐานะตัวแทนของรัฐก็จะเป็นบทบาทที่สร้างผลกระทบโดยตรงต่อการสูญเสียสิทธิของพลเมือง เรื่องสำคัญอย่างเช่น การพิจารณาอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ผืนป่า เป็นต้น

สำหรับกลุ่ม NGOs ในประเทศไทยนั้นปัจจุบันถือได้ว่ามีความหลากหลาย และมีเจตน์จำนงที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามบทบาทสำคัญของกลุ่ม NGOs คือการรวบรวมข้อเรียกร้องของประชาชน และดำเนินยุทธวิธีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้รัฐบาลหันมาสนใจ และให้ความสำคัญกับข้อเรียกร้องนั้น ๆ จนผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายสนองตอบต่อประชาชนได้

พิจารณาจากทั้งสองส่วนดังกล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นกลไกส่วนกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ในการนำนโยบายของรัฐไปสู่ประชาชน ในขณะที่บทบาทองค์กรเอกชนนั้นถือได้ว่าเป็นกลไกส่วนกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในการรวบรวมข้อเรียกร้องของประชาชนให้เป็นกลุ่มก้อน กำหนดรูปแบบวิธีการในการเรียกร้องเพื่อนำไปสู่การรับรู้ของผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐบาล

พิจารณาจากกลุ่มพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ กับองค์กรเอกชนนั้นจึงถือได้ว่า ทั้งสองส่วนเป็นกลไกสำคัญในการทำหน้าที่ของระบบการเมือง (Political System) ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้



แผนภาพที่ 1.1 แสดงความสัมพันธ์ในเชิงระบบการเมืองระหว่าง NGOs กับข้าราชการกรมป่าไม้

พนักงานเจ้าหน้าที่ในกรมป่าไม้จึงจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่นสำคัญที่จะต้องมีความเข้าใจต่อภารกิจในสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน และมีความเข้าใจต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ในระบบการเมือง เช่น กลุ่ม NGOs ที่รวมตัวเพื่อเรียกร้องจากรัฐ-บาล

ดังนั้นการรักษาระดับของทัศนคติของพนักงานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ที่มีต่อบทบาทของ NGOs ให้มีในเชิงบวกอยู่เสมอจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสนับสนุนคุณภาพของระบบการเมืองของประเทศ

แต่เนื่องจากยังไม่เคยมีผลการศึกษาถึงเรื่องระดับของทัศนคติของข้าราชการในกรมป่าไม้ที่มีต่อบทบาทขององค์กรเอกชน (NGOs) ในการได้เขียนนโยบายการจัดการป่าของรัฐมาก่อนเลย จึงยังไม่เกิดความรู้ในแง่ที่ว่าระดับของทัศนคติดังกล่าวเป็นอย่างไร

การศึกษาถึงทัศนคติระหว่างกันต่อบทบาทของกลไกส่วนกลางทั้งสองส่วน ซึ่งอยู่ในสถานะตัวกลางของความขัดแย้ง จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจยิ่ง

การค้นคว้าแบบอิสระนี้จึงต้องการศึกษาถึงทัศนคติของข้าราชการในกรมป่าไม้ต่อบทบาทขององค์กรเอกชนในการดำเนินการได้เขียนนโยบายการจัดการป่าของรัฐว่าเป็นเช่นไร มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทขององค์กรเอกชนอย่างไร และอะไรเป็นปัจจัยที่มีต่อทัศนคตินั้น ซึ่งการทราบถึงทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ที่เป็นกลไกส่วนหนึ่งของรัฐ ที่มีต่อองค์กรเอกชนอันเป็นกลไกอีกส่วนหนึ่งในระบบการเมือง ก็จะทำให้ทราบว่าทัศนคติดังกล่าวตอบสนองต่อระบบการเมืองและแนวความคิดตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ และจะได้ทราบถึงแนวโน้มการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ตลอดจนสามารถใช้ผลของการศึกษานี้ นำมาปรับใช้ในการวิเคราะห์ระบบการเมืองของประเทศไทยหรือปรับใช้กับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศได้

1.1 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับของทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อองค์กรเอกชนที่ได้เขียนนโยบายการจัดการป่าของรัฐว่าเป็นอย่างไร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ ในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความแตกต่างกันในสถานภาพทางสังคมว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่
3. เพื่อศึกษาว่ารูปแบบและวิธีการในการได้เขียนนโยบายการจัดการป่าของรัฐโดยองค์กรเอกชนมีผลต่อระดับของทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่หรือไม่

1.2 สมมติฐาน

1. ข้าราชการกรมป่าไม้ที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อองค์กรเอกชนในการได้เขียนนโยบายการจัดการป่าของรัฐที่ไม่แตกต่างกัน
2. วิธีการและรูปแบบของการได้เขียนนโยบายการจัดการป่าของรัฐโดยองค์กรเอกชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับของทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จะทำการศึกษาทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีความเหมาะสมต่อประเด็นปัญหาหลายประการ เช่น ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีหน่วยงานของกรมป่าไม้ที่มีภาระรับผิดชอบแตกต่างกันครบทุกแผนกงาน ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการศึกษาในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงานกับระดับของทัศนคติ และในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีองค์กรเอกชนที่รวมตัวกันขึ้นหลากหลาย โดยเฉพาะในประเด็นการแก้ไขปัญหาป่าไม้ ที่ดิน มีรูปแบบของการแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่าง หน่วยงานของรัฐกับองค์กรเอกชนในเรื่องเหล่านี้เป็นตัวอย่างของการศึกษามากพอสมควร และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่ในกรมป่าไม้ได้มีโอกาสรับทราบเกี่ยวกับบทบาทและวิธีการดำเนินงานขององค์กรเอกชน นอกจากนี้ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ยังมีเหตุการณ์ตัวอย่างของการโต้แย้งนโยบายการจัดการป่าของรัฐ โดยองค์กรเอกชนหลายเหตุการณ์ ซึ่งจะเป็นอย่างในเรื่องราวรูปแบบและวิธีการโต้แย้งของ NGOs ได้

อีกประการที่สำคัญคือ มีงานค้นคว้าวิจัยในเรื่องบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยองค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กรมป่าไม้มากพอสมควรแล้ว การศึกษานี้จะเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องกัน

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. การศึกษานี้ทำให้ทราบถึงระดับและทิศทางทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อบทบาทขององค์กรเอกชนในการโต้แย้งนโยบายการจัดการป่าของรัฐว่าเป็นเช่นไร ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงแนวโน้มของทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างไร

2. การศึกษานี้ทำให้ทราบถึงบทบาทขององค์กรเอกชนในการโต้แย้งนโยบายการจัดการป่าของรัฐว่าควรจะมีแนวทางอย่างไรจึงจะสามารถสร้างทัศนคติที่ดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและสามารถนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้แก้ไขความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นในโอกาสต่อไป

3. จะสามารถนำผลการศึกษานี้มาประยุกต์ใช้กับการวางแผนและนโยบายด้านการจัดการบุกลากร ในส่วนของข้าราชการกรมป่าไม้ หรือการประสานงานด้านการจัดการผืนป่า การวิเคราะห์ลักษณะงานเป็นต้น

4. ผลการศึกษานี้อาจจะนำไปใช้ในการวางแผนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยในอนาคต